

PROGRAM EVVO

Propojenost EVVO v ŠVP

EVVO je zapracovaná i do ŠVP.

Naší snahou při koncepci přírodní zahrady bylo přenesení environmentální výchovy v co největší míře do prostředí školní zahrady. Chceme tím zprostředkovat dětem poznatky pomocí prožitkového, tvořivého a činnostního učení s cílem podnítit u dětí zájem o přírodu a vštípit dětem základy ekologického myšlení. Při koncepci přírodní zahrady jsme kladli důraz na druhovou rozmanitost a také na to, aby bylo přírodní prostředí vyhovující zároveň pro kompletní skladbu aktivit, kterou děti v předškolním věku potřebují, tedy kreativní hru, fyzické a neformální sportovní hry s míčem, možnost zkoumat přírodní prvky, nabízejí místa pro sociální interakci a společné trávení času, pohybové hry (balancování, houpání, sjíždění, lezení, skrývání), místa pro řešení výzev a posouzení rizika.

Plánované aktivity během roku:

Plánované aktivity vycházejí z aktivit současných a plně respektují zákonitosti přírody. Program je obohacen, především o praktické ukázky a o možnosti, které vznikly díky realizaci zahrady. Zapracovány jsou však i povinnosti, jako je údržba venkovního prostoru. Plánované vzdělávací programy zaměřené na EVVO, se stejně jako ty dosavadní – viz. Kulturní kalendář, řídí roční dobou, popřípadě i konkrétním měsícem. Každá roční doba má svoje tématické okruhy:

Podzim – čas Země: podzimní Rovnodennost, sklizeň, plody, úcta k Zemi, Předkové a naše Kořeny, Uspávání zahrady, Dušičky.

Zima – čas Ohně: Advent – Čertování, Vánoce – Punčování, Zimní Slunovrat, Slunce, zimní Rovnodennost, Zimní olympiáda, Masopust.

Jaro – čas Vody: Modrý den v MŠ, Zelený den v MŠ, vynášení Moreny, Projekt Zdraví nás baví, probouzení zahrady, Měsíc, Velikonoce, Čarodějnice se závěrečným táborákem - Májka.

Léto – čas Vzduchu: Nebe, Hvězdy, letní Slunovrat, MDD, Zahradní slavnost.

Důležitou a stěžejní aktivitou je bezprostřední kontakt s přírodou, který umožňuje efektivní pedagogickou práci s rostlinami a přírodninami. Pro poznávání živlů jsou v zahradě přítomny prvky umožňující pochopit základní elementy Vody, Vzduchu, Ohně, Země. Děti přicházejí do styku s rozdílnými materiály (štěpka, písek, kačírek, kůra, aj.) a kreativně využívají přinesené i stávající materiály.

Využívá se přirozených podnětů, situací a praktických ukázek k seznamování dítěte s elementárními ději srozumitelnými přírodními procesy. Smysluplné činnosti přispívají k péči o prostředí zahrady.

V zahradě se vyskytuje pestrá škála rostlin využitelná pro hru (plody, květy), lákajících hmyz a živočichy, poutajících svou barevností, texturou, specifickými vlastnostmi umožňujícími rozvinutí smyslů. Vyloučeny jsou samozřejmě rostliny jedovaté.

Pracujeme s literárními texty, s obrazovým materiálem, využíváme encyklopedií, zvětšovacích kukátek, mikroskopů. Důležitá je i komunikace - kladení otázek a diskuse nad problémem.

Učitel je často v roli vypravěče. Zážitkovou formou vysvětluje jednoduché problémy a ochotně pomáhá dětem hledat odpovědi. Jsou zařazovány ekologicky motivované hry.

Významnou část hraje poučení o nebezpečí a organizace pedagogického dozoru. Z filozofie přírodních hřišť vyplývá, že se děti chvílemi potřebují skrýt před zraky dospělých a hrát si zcela po svém. Učitelé by neměli „kroužit“ (samozřejmě individuálně pomáhají - především u ml. dětí - a jsou dětem k „dispozici“), stojí na předem stanovených místech. Pokud děti chtějí, mohou si hrát v jejich blízkosti, a když je potřeba, každé dítě by mělo vědět, kde rychle najde pomoc a ochranu. Děti jsou poučeny o bezpečnosti a pravidlech pohybu na zahradě.

Plánované tematické okruhy pro aktivity zaměřené na EVVO:

Podzim – čas Země:

EVVO aktivity:

- Sledování změn a rozmanitostí v přírodě, přírodní jevy a děje, barevné stromy, práce na polích, zahradách, podnebí, ochrana zdraví, počasí, aj. – podzimní procházky do přírody, do lesa, k řece – úklid lesa, do okolí – Březí, Homole, Vrábče, atd.
- Hry a experimentování s vodou.
- Podzimní rovnodennost - přírodní zákonitosti obíhání Země okolo Slunce + sběr a práce s přírodním materiálem – školní zahrada, les
- Úklid školní zahrady a okolí - motto - „Využij každé příležitosti, abys pro přírodu vykonal něco prospěšného“.
- Edukační programy – jihočeské Muzeum, EVVO programy pí. Bílková.
- Péče o koutek živé přírody, pozorování jezírka s mokřadem – vodní živočichové, hmyz, rybičky.
- Experimentování s přírodninami v koutcích – práce se šiškami, kůrou, poleny, dřívky, pilinami, listy, aj. Smyslové chodníčky.
- Příprava zahrady na zimu – ve spolupráci se zaměstnanci školy a rodiči.
- Poznávání ovoce, zeleniny, bylinek dle chuti, vůně, aktivní účast na procesu moštování jablek.
- Sledování ptactva – pozorovatelná ptáků na školní zahradě – odlet ptáků (vlaštovky, jiříčky, čápi, ...) do teplých krajín, v kombinaci s prohlížením literatury, encyklopedií, práce na IT.
- Spolupráce s rodiči – aktivní zapojení do prací na zahradě, ale i akcích pro děti.
- Příprava zahrady na zimu za spoluúčasti rodičů, zaměstnanců školy.
- Práce s literaturou, obrazovým materiálem, encyklopediemi, zvětšovací lupou, mikroskopem.

Účast na podzimních EVVO akcích:

- „Barevný podzim“ (IB v ŠVP) – sledovat změny v přírodě, barevné stromy, změny na školní zahradě – hry s přírodninami, experimentování.

- „Podzimní den v přírodě s rodiči“ - v tento den by se veškeré činnosti týkající se výchovně-vzdělávacího procesu přesunuly na školní zahradu, kromě obědu a odpoledního odpočinku ml. dětí – využití altánu, pěstitelských a experimentálních koutků, výtvarné a pracovní dílny – děti by malovaly, vyráběly z odpadových materiálů, z přírodnin, odpoledne by do těchto činností zapojili i své rodiče. Vyzdobila by se tak přírodně celá MŠ- vše by se završilo společným opékáním v ohništi MŠ.

- „Den Země“ – podzimní rovnodennost – zákonitosti obíhání Země okolo Slunce – informace směrem k dětem – vliv na přírodu, střídání ročního období.

- „Uklidíme svět“ – celá MŠ uklízí školní zahradu a okolí – pěkné uklizené prostředí, obklopovat se „uklizenou“ přírodou (ne divoké skládky), pomáhat Zemi.
- Besedy s myslivci – dravci, sběr kaštanů, žaludů, bukvic pro zvířátka.
- „Dary Země“ – ovoce, zelenina ze školní zahrady, na třídách si samy děti vyrobí ovocné, zeleninové saláty, ochutnávání – poznávání ovoce, zeleniny pouze dle chuti, vůně, vitamíny – zdraví prospěšné.
- „Moštování“ na školní zahradě – pozorování, ale i aktivní účast na procesu moštování jablek (částičná úroda ze zahrady + jablka z domácích zdrojů), ochutnávka jablečného moštu – seznámit se s rozdílem „domácí jablka“ x kupovaná jablka ze supermarketů, chemicky ošetřovaná.
- „V bylinkovém království“ – využití bylinek z bylinkové spirály na zahradě – informace směrem k dětem – bylinky prokazatelně prospívají našemu zdraví, jsou zásobnicí vitamínů – vaření a ochutnávání bylinných čajů, poznávání bylinek dle vůně, chuti.
- „Drakiáda“ na školní zahradě – organizace po třídách, společná výroba draků na školní zahradě – využití přírodního materiálu ze zahrady – listy, kůra, žaludy, kaštany, sláma, suchá tráva, apod. pro pracovní, výtvarné činnosti. Výstava draků ve školních vitrínkách.
- „Dušičky“ – akce s rodiči – „Rozsvíťme zahradu“ – dýně, lampióny. Připomenutí tradic – předkové a naše Kořeny – využití ohniště na školní zahradě – posezení s rodiči, vzpomínání na předky, zpěv písní, společné vypuštění „čínského lampiónu se vzkazem pro naše předky“.
- Podzimní dílničky na školní zahradě – výtvarná dílnička, pracovní dílnička, hudebně-pohybová dílna – využití zahrady dle TVP jednotlivých tříd – práce ve skupinách, kolektivní práce. Tato aktivita se může plnit v celém čase „Země“ a to v řízených činnostech, OZČ i pobytech venku.
- „Uspávání zahrady“ – příprava zahrady na zimu – v zimním období sluneční paprsky pozbývají své síly, příroda se chystá k zimnímu spánku. Společné zazimování choulostivých rostlin, „úklid“ ZOO koutku, hrabání listů – využití kompostu, sběr větví, „zavírání studánek“ – fontány, vodní kanály.
- Sportovní, pohybové i spontánní hry na školní zahradě s využitím všech prvků, pomůcek školní zahrady.

Všechny tyto aktivity probíhají na školní zahradě s využitím všech nových prvků „přírodní zahrady“.

Zima – čas Ohně:

EVVO aktivity:

- Vegetační klid – školní zahrada, příroda i les. Procházky do ztichlého lesa – poslech zimních zvuků.
- Krmení ptáčků do krmítek na školní zahradě, ale i přilehlých zahrad (Habermannův sad, Farská zahrada), učit se ptáčky správně krmit, abychom jim neublížily, pozorovat je z pozorovatelný – v rámci řízených aktivit, OZČ, pobytu venku (vystřídání tříd, dle TVP).
- Péče o zvířata během zimy, zimní spánek.
- Advent, vánoční tradice.
- Stopy zvěře ve sněhu – určování dle didaktické pomůcky, v MŠ práce s encyklopediemi, na IT.
- Pokusy se sněhem, ledem – skupenství vody, nečistoty ve sněhu – nejíst ho.
- Chovat se v přírodě tiše a nenápadně.

- Udržovat v obci tradice, seznamovat se s historií lidového zvyku – příjezd sv. Martina, Masopust

Účast na zimních EVVO akcích:

- Spolupráce s myslivci – péče o zvířata během zimy, zimní spánek – sběr kaštanů, žaludů, bukvic – odnesení do krmelců se spoluúčastí myslivců. Vyprávění o zvířátkách – skutečné příběhy z lesa.
- „Čertování“ – s nadílkou.
- „Vánoční punčování“ na školní zahradě – zpěv koled, pohybové a sportovní hry na školní zahradě.
- Polodenní vycházky do lesa, k řece.
- Zimní slunovrat – informace směrem k dětem dle TVP, vysvětlení oběhu Země kolem Slunce, množství dopadajícího slunečního záření se mění i v průběhu roku – to má za následek střídání ročních období na Zemi a změnu délky dne a noci (za tmy do školky, za tmy, stmívání ze školky). Využití slunečních hodin, encyklopedií, obrazového materiálu, IT.
- Zimní radovánky na kopci – „Zimní olympiáda“ – využití kopce ke sportovním činnostem – bobování, hod sněhovými koulemi na cíl, apod.
- „Zimní den v přírodě“ – dopolední řízené činnosti týkající se výchovně-vzdělávacího procesu by se v době příznivého počasí přesunuly na školní zahradu – využití altánu, kopce, pozorovatelných ptáků, vycházky do lesa, k řece. Motto: „Chovej se v přírodě tiše a nenápadně“.
- Masopust – tradiční školková akce za účasti rodičů, zastupitelů, široké veřejnosti obce Boršov nad Vltavou. Start maškarního průvodu je ze školní zahrady a směřuje k Obecnímu úřadu, kde děti žádají pana starostu o povolení „prováděti koledu“. Průvod za hudebního doprovodu a koňským povozem (kde se střídají ve svezení všechny děti z MŠ) prochází obcí se zastávkami u rodin školkových dětí (vybírají se vždy 4-5 rodin), děti u „hospodáře“ zatancují, zazpívají a závěr Masopustu je opět na školní zahradě „u smrku“, kde je pochována basa a zahájí se „masopustní jarmark“.

- Sportovní, pohybové a spontánní hry a činnosti na školní zahradě.

Všechny EVVO akce se konají za každého počasí venku, příp. na školní zahradě.

Jaro – čas Vody:

EVVO aktivity:

- Pozorování probouzení přírody – děti sledují změny v přírodě, v lese, zahradě, pučící stromy, změny podnebí, počasí, probouzení rostlin i zvířátek (mláďata).
- Péče o koutek živé přírody – pozorování nejen živočichů v koutku, ale také probouzející se vodní živočichy, hmyz, sledovat jarní aktivitu ptáčků – návrat ptactva z teplých krajin, hnízdění (ptačí budky – výroba ve spolupráci s rodiči, p. Zemanem – truhlář).
- Práce s literaturou, encyklopediemi, IT.
- Jarní pokusy – pěstelské koutky, zasazování semínek, sazenic – společné i skupinové práce v řízených činnostech, OZČ, pobytu venku.
- Jarní práce na zahrádce – okopávání, hrabání, pletí, zalévání, výsadba, pozorování klíčících rostlin (každá třída se stará o „svou“ zahrádku).
- Děti pracují s dětským zahradním nářadím – hrabání, pletí. Využití kompostu – kompostování zeleného odpadu.

- Využití experimentálních koutků k jarnímu experimentování s přírodninami – při pobytu venku, řízených činnostech, OZČ.
- Experimentování s vodou – „Otvírání studánek“ - využití studny s vodními kanály – při řízených činnostech, OZČ, pobytu venku.
- Výtvarné a pracovní dílničky.
- Učit se přírodu znát a rozumět jejím zákonům.
- Vycházky do okolí a do přilehlých přírodních parků v obci.
- Poznávání a pojmenování jarních květů, bylin.
- Spolupráce s rodiči – ZOO koutek, práce na zahradě – stříhání vrbových proutků, zastřihování stromů, keřů, kompostování.
- Zvířata našich dvorků a zahrad – děti se seznámí s péčí o zvířata a s odpovědností, kterou mít zvířátko přináší. Seznámí se s mláďaty a jejich rodiči, užítku.
- Sportovní, pohybové a spontánní hry a činnosti na školní zahradě.

Účast na jarních EVVO akcích:

- vycházky do lesa, přilehlých zahrad, návštěva hospodářství Čerklův statek, ZOO Müller, rybník u Matoušků děti pozorují prožitkově probouzení přírody – pučení stromů, rozkvetlé stromy, keře, jarní květiny, rodící se mláďata.
 - Pohyb na zahradě – pozorování prvních změn po zimě, zasazování semínek, sazenic do vysokých záhonů – každodenní pozorování změn.
 - Modrý den v MŠ – den vody – uvědomění si důležitosti vody pro zahradu, slunce, půdy. Děti si zahrají na kapičky vody a pochopí princip koloběhu vody
 - Zelený den v MŠ – den lesů – uvědomění si důležitosti lesů pro vzduch, fotosyntéza.
 - Vynášení Moreny – procházka k řece Vltavě – akce s rodiči- vítání Jara.
 - Škola v přírodě – pondělí až pátek – Albrechtice (pouze předškolní děti).
 - Beseda s myslivci – probuzená lesní zvěř ze zimního spánku.
 - Jarní den v přírodě – celodenní pobyt dětí na školní zahradě - veškeré činnosti týkající se výchovně-vzdělávacího procesu se přesouvají na školní zahradu, kromě obědu a odpoledního odpočinku ml. dětí – využití altánu, pěstitelských a experimentálních koutků, výtvarné a pracovní dílny – děti malují, vyrábí z odpadových materiálů, z přírodnin, apod. Pozorují a pojmenovávají rostliny, změny – motto: „Uč se přírodu znát a rozumět jejím zákonům“.
 - Spolupráce s IZS – besedy na školní zahradě.
 - Projekt zdraví – „Zkus to zdravě“ – zdravé ekopotraviny – proč? - vysvětlit dětem nezdravé chemické hnojení potravin
 - Velikonoce – velikonoční tradice – hledání schovaných vajíček na zahradě – po třídách.
 - Čarodějnice – Májka. „Čarodějnická“ stezka lesem, ukončená na školní zahradě táborákem – využití ohniště, amfiteátru, zahradního altánu.
 - Sportovní, pohybové a spontánní hry a činnosti na školní zahradě.
- Všechny tyto aktivity budou probíhat v přírodě, příp. na školní zahradě s využitím všech nových prvků „přírodní zahrady“.

Léto – čas Vzduchu:

EVVO aktivity:

- Pozorování přírodních jevů, jejich změn v závislosti na počasí.
- Vegetace rostlin, pozorování živočichů, hmyzu, noví obyvatelé jezírka, mokřadu.
- Výtvarné a pracovní dílničky – malování, kreslení, ztvárnění vypořádaného, stavby z písku s pomocí vody, kreslení křídou na chodník a jiné výtvarné a pracovní aktivity.
- Práce s literaturou, encyklopediemi, mikroskopem, lupou, IT.
- Péče o koutek živé přírody v MŠ i mimo ni.
- Hry zaměřené na ochranu přírody a třídění odpadu – využití „hřbitova odpadu“.
- Vycházky do přírody – celodenní i polodenní.
- Návštěva Planetária v Českých Budějovicích – nebe, hvězdy, souhvězdí, Slunce.
- Pokus – koloběh vody – využití studny s vodními kanály.
- Akce s rodiči- zahradní slavnost
- Práce v pěstitelských koutcích – pozorování růstu zasazených semínek – květiny, zelenina.
- Péče o vzrostlou zahradu. Kompost.
- Hry na pískovišti – využití experimentálních činností s vodou – písek + voda.
- Mlhoviště.
- Smyslové chodníčky.
- Být přítelem všech živočichů.

Účast na letních EVVO akcích:

- Oslava MDD – za příznivého počasí celodenní pobyt na školní s využitím všech nových pomůcek, prvků – soutěže, odměny.
- Život na zahradě – sledování probuzené přírody, sběr prvních plodů – jahody, borůvky, sledovat růst vinné révy, ovocných stromů. Pozorování života kolem hmyzích domečků, pod kameny, poznáváme motýly na letním šeříku (motýlí keř).
- Pomoc zahradě – okopáváme, zaléváme, vytrháváme plevel – využíváme kompostu – pozorujeme „život“ v kompostu – užitečnost žížal a jiných živočichů pro kompostování. Učitelky jdou příkladem!
- Letní slunovrat – „Sluníčkový den“ - informace směrem k dětem dle TVP, vysvětlení oběhu Země kolem Slunce, množství dopadajícího slunečního záření se mění i v průběhu roku – to má za následek střídání ročních období na Zemi a změnu délky dne a noci – delší den oproti zimnímu slunovratu – proč? Využití slunečních hodin, encyklopedií, obrazového materiálu, IT. Celodenní pobyt na školní zahradě - rozšířit pohybový program o prvky přírodního charakteru: klády, velké kameny, terénní vlny, vrbový tunel a chýše, umožnit efektivní pedagogickou práci s rostlinami a přírodninami: pěstitelské pracoviště a experimentální území.
- Letní den v přírodě – celodenní pobyt dětí na školní zahradě - veškeré činnosti týkající se výchovně-vzdělávacího procesu se přesouvá na školní zahradu, kromě obědu a odpoledního odpočinku ml. dětí – využití altánu, pěstitelských a experimentálních koutků, výtvarné a pracovní dílny – děti malují, vyrábějí z přírodního materiálu přímo ze zahrady – listy, větvičky (ostříhané z vrbových staveb, keřů), okvětní listy, tráva, aj. Pozorují a pojmenovávají rostliny, drobné živočichy (hmyz, broučky, vodní živočichy, ...) – motto: „Buď přítelem všech živočichů“.
- Zahradní slavnost - akce s rodiči . Využití amfiteátru pro vystoupení dětí, rozloučení se „školáky“.

- Sportovní, pohybové a spontánní hry a činnosti na školní zahradě. Všechny tyto aktivity probíhají na školní zahradě s využitím všech nových prvků „přírodní zahrady“. V tomto období jsou maximálně přesunuty všechny výchovně-vzdělávací i hravé aktivity ven.

Celoškolkové EVVO aktivity:

- Aktivní používání termostatických ventilů na radiátorech k regulaci teploty v místnostech.
- Vedení všech zaměstnanců školy k efektivnímu a úspornému větrání.
- Úsporné kopírování!
- Třídění odpadu na třídách – především papíru – aktivní účast všech dětí.
- Třídění odpadu všemi zaměstnanci – plast, papír, kov, sklo, elektroodpad, bio odpad – kompost.
- Preventivní program „Zdravé zuby“.
- Zdravé stravování – zařazujeme do jídelníčku moderní trendy vaření. MŠ nepoužívá instantní polotovary. Má na jídelníčku každý den velké množství zeleniny, ovoce, zařazujeme netradiční potraviny jako jsou např. cizrna, pohanka, kuskus, tofu a jiné potraviny a nápoje v bio kvalitě.
- Umožňovat další vzdělávání pedagogů v oblasti ekologické výchovy (účast na vzdělávacích akcích a seminářích).

Tématické EKOaktivity na školní zahradě:

- Celodenní tématické dny se konají za příznivého počasí vždy 4x do roka – „Podzimní den na školní zahradě“, „Zimní den“, „Jarní den“, „Letní den“ – veškeré činnosti týkající se výchovně-vzdělávacího procesu se přesouvají na školní zahradu, kromě obědu a odpoledního odpočinku ml. dětí – využití altánu, pěstitelských a experimentálních koutků, výtvarné a pracovní dílny – děti malují, vyrábějí z odpadových materiálů, z přírodnin, apod.
- Celoroční EVVO aktivity na školní zahradě v rámci řízených činností – např. „Uklidme svět“ (využití „hřbitova odpadů“), „Příroda čaruje“, „Zelený den“, „Modrý den“, „Projekt zdraví“, „Od semínka k moštu“, „Od zrníčka k chlebu“, „Pohyb na zahradě“, „Sluníčkový den“, „Zahradní slavnost“, aj. dle nabídky a aktuálního kalendáře EVVO aktivit, ŠVP.

Kompletní skladba aktivit, kterou děti v předškolním věku potřebují:

- Kreativní hru
- Fyzické a neformální hry s míčem a tv. náčiním – švihadla, chůdy, létající talíře, aj.
- Možnost zkoumat přírodní prvky

Všemi těmito aktivitami vedeme děti k aktivnímu prožitkovému učení, k zásadám správného stravování a k pochopení potravinového řetězce. Nabízíme dětem vstřícné, podnětné a obsahově bohaté vzdělávací prostředí.

V Boršově nad Vltavou 26.8.2019

Zpracovala: Bc. Monika Štiková - schválené na pedagogické radě dne 27.8.2019

